

ChristenUnie

Provincie Groningen

Geef geloof een stem
verkiezingsprogramma 2015-2019

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD - VOORUITKIJKEN	2
TERUGBLIK 2011-2015	3
BESTUUR EN FINANCIËN	4
GASWINNING	7
RUIMTE, WATER EN NATUUR	9
ECONOMIE	14
LANDBOUW EN VISSERIJ	19
MILIEU, ENERGIE EN KLIMAAT	22
VERKEER EN VERVOER	24
SOCIAAL BELEID	27
CULTUUR	30

VOORWOORD - VOORUITKIJKEN

Wij geloven. En daarom hebben we ook idealen. Voor de samenleving en voor onze mooie provincie Groningen. De ChristenUnie staat voor een politiek van hoop die vooruitkiijkt. Als volksvertegenwoordigers willen wij onze politieke keuzes maken als navolgers van Jezus Christus. We laten ons aanspreken op Bijbelse waarden en zoeken de vertaalslag naar de praktische opgaven en uitdagingen van alledag.

De ChristenUnie wil een samenleving waarin mensen samen leven, samen werken, met oog en zorg voor elkaar en waarin we werken aan een duurzame toekomst. Als volksvertegenwoordigers willen wij daaraan een bijdrage leveren. De ChristenUnie staat daarbij voor een dienstbare overheid die betrokken is op de leefomgeving en is gericht op het welbevinden van mensen.

Wij geloven in een samenleving waarin mensen naar elkaar omkijken. Waarin we **zorg voor elkaar** hebben.

- De ChristenUnie wil dat vrijwilligers en mantelzorgers de ondersteuning krijgen die ze nodig hebben.
- De ChristenUnie wil kwalitatief goede en bereikbare zorg. Zorg moet dichtbij en op maat geleverd kunnen worden. Daarom moet de provincie innovaties in de zorg stimuleren.

Wij geloven in een prachtige provincie. Waar het **goed wonen, werken, leven en opgroeien** is. En waar de **veiligheid van de mensen** altijd voorop staat.

- De ChristenUnie wil dat de veiligheid van mensen altijd voorop staat bij gaswinning, dat alle schade adequaat wordt hersteld en dat er voor de regio een nieuw (economisch) toekomstperspectief komt.
- De ChristenUnie wil werken aan energiebesparing en hernieuwbare energie. We moeten minder afhankelijk worden van fossiele energiebronnen.
- De ChristenUnie wil als goede rentmeesters omgaan met onze omgeving. Dat betekent zorg voor ons landschap en de natuur.
- De ChristenUnie wil goed bereikbare dorpen en woonkernen met voldoende aanbod van voorzieningen zoals onderwijs, zorg en openbaar vervoer.

Wij geloven in een bloeiende samenleving waarin iedereen mee kan doen. **Samen werken aan een sterke, sociale en duurzame economie.** En daarmee aan voldoende werkgelegenheid in de regio, ook voor jongeren.

- De ChristenUnie wil ruimte voor ondernemerschap en boeren zodat zij in staat zijn zich verder te ontwikkelen met het oog op de toekomst.

- De ChristenUnie wil financieringsmogelijkheden faciliteren voor duurzaam en innovatief midden- en kleinbedrijf, de motor van de noordelijke economie.
- De ChristenUnie wil betere samenwerking in de grensregio op het gebied van werk, leefbaarheid, energie, recreatie en toerisme. Daar liggen veel kansen.
- De ChristenUnie wil werken aan 'eerlijk ondernemen'. Dat betekent aandacht voor maatschappelijk verantwoord ondernemen, ruimte voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt en fair trade.

TERUGBLIK 2011-2015

De ChristenUnie zoekt het goede voor Groningen. Daarbij laten we het niet bij woorden alleen. In de afgelopen jaren heeft de ChristenUnie laten zien vanuit christelijk-sociale uitgangspunten verantwoordelijkheid te kunnen dragen voor het bestuur van de provincie Groningen. Door een actieve en betrokken Statenfractie en ook door deelname aan het college van Gedeputeerde Staten. We zijn dankbaar voor het werk dat we hebben mogen doen en de zegen die we op ons werk hebben gekregen. De ChristenUnie:

- heeft bereikt dat er meer financiële ondersteuning en aandacht is voor vrijwilligerswerk gericht op armoedebestrijding.
- heeft met succes gestreden voor betaalbaarder leerlingenvervoer en zich verzet tegen extreme prijsstijgingen. De extra kosten die ouders betalen om hun kind naar de school te laten gaan die het beste bij hun kind past zijn verzacht.
- heeft meer ruimte voor boeren gecreëerd en een doorbraak bereikt in discussies over de toekomst van de landbouw. We hebben voorkomen dat melkveebedrijven geen uitbreidingsmogelijkheden meer zouden krijgen. Door het Groninger Verdienmodel is er meer ontwikkelingsruimte voor boeren in ruil voor investeringen in innovatie, verduurzaming, landschap en dierenwelzijn.
- heeft investeringsmogelijkheden voor het innovatieve midden- en kleinbedrijf gerealiseerd. Het MKB is de motor van de noordelijke economie.
- heeft bereikt dat omwonenden van een windpark mee kunnen profiteren van de opbrengsten van windenergie. Op deze manier wordt er meer recht gedaan aan de belangen van omwonenden van een windpark. De lusten en lasten van windenergie worden beter verdeeld.
- kwam op voor vluchtelingen zonder uitweg en streefde naar betere voorzieningen voor hen.
- maakte zich sterk voor keuzevrijheid en een divers zorgaanbod in de jeugdzorg, waarbij de keuzemogelijkheid voor identiteitsgebonden en specialistische zorgaanbieders beschikbaar werd.

De ChristenUnie wil zich ook in de komende zittingsperiode van Provinciale Staten inzetten voor een goed bestuur van de provincie. Met hart voor de provincie Groningen en haar inwoners.

BESTUUR EN FINANCIËN

INTEGER HANDELEN

Het optreden van de provinciale overheid heeft grote gevolgen voor burgers en bedrijven. Dit vraagt om vertrouwen in haar functioneren. De ChristenUnie blijft daarom aandacht vragen voor integriteit in het handelen van de provincie en bestuurders. De manier waarop de provincie besluiten neemt moet transparant zijn zodat het werk van de provinciale bestuurders te controleren is.

De ChristenUnie kiest voor

- Een integriteitsdag voor nieuwe ambtenaren en nieuwe Statenleden waarop de betekenis van de eed en belofte de volle aandacht krijgt en waarop ambtelijke en bestuurlijke integriteit aan de orde worden gesteld.
- Het open, integer en dienstbaar omgaan met macht en invloed.

VEILIGHEID

In de provincie Groningen moet het veilig leven en werken zijn. Veiligheid is geen vanzelfsprekendheid maar vraagt een continue waakzaamheid en inspanning van overheid, burgers, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties. In onze provincie vormen aardbevingen, dijkdoorbraken en milieurampen risico's voor de veiligheid. De ChristenUnie vindt dat deze risico's door de provincie krachtig moeten worden bestreden. Het is daarvoor voor iedereen van belang is dat er duidelijke regels bestaan die gehandhaafd worden.

Op het gebied van industrie, landbouw en transport stelt de provincie regelgeving op ter bescherming van het milieu en de volksgezondheid. Door overleg met de sectoren, duidelijke regelgeving en stringente handhaving moet de kans op rampen zo klein mogelijk worden gemaakt. De provincie ziet toe dat ondernemers hier hun eigen verantwoordelijkheid in nemen. Onveilige situaties kunnen niet worden gedoogd.

Inwoners moeten goed geïnformeerd worden over de risico's in hun woonomgeving en hoe zij zich daar zelf tegen kunnen beschermen. Naast de gedrukte media en digitale risicokaart moet deze informatie ook eenvoudig toegankelijk zijn via tablet en smartphone.

De ChristenUnie kiest voor

- Stringent toezicht op de naleving van milieu- en veiligheidsvoorschriften en adequaat optreden bij klachten van geur-, licht-, of geluidshinder.
- Zeer toegankelijke en actuele informatie over risico's en over de maatregelen die inwoners zelf kunnen treffen.

FINANCIËN

Het provinciebestuur stemt haar beleid af op de beschikbare middelen. Het beheer van deze publieke middelen vraagt om een verantwoorde omgang. Een robuuste financiële positie met voldoende weerstandsvermogen is voor de ChristenUnie maatgevend.

Waar mogelijk maakt de provincie met partners afspraken maken over de financiering van het voorgestane beleid. Dat kan zijn door het aangaan van constructies die gezamenlijke financiering behelzen, of door (gezamenlijke) acties richting het rijk of Europese subsidies. Ook kan de provincie de regionale ontwikkeling stimuleren door het beschikbaar stellen van alternatieve financiële instrumenten, zoals revolverende fondsen¹. Door middel van deze fondsen worden risico's beter gespreid.

Om eigen beleid te kunnen voeren en een goede partner te zijn is een open huishouding voor de provincie essentieel. Dat betekent dat de provincie zich niet beperkt tot een vast aantal taken maar ook op andere onderwerpen binnen het grondgebied beleid kan voeren.

De ChristenUnie kiest voor

- Een provincie die jaarlijks zorgt voor een voor de bewoners inzichtelijke en toegankelijke begroting. Het inzetten van een digitale begrotings-app kan hierbij helpen.
- Een jaarlijks structureel sluitende (meerjaren)begroting.
- Terughoudendheid bij het verhogen van de belastingdruk door het ophogen van de opcenten op de motorrijtuigenbelasting.
- Een provincie die nauwlettend toezicht houdt bij het op orde houden of krijgen van de financiële huishouding van gemeenten.
- Een efficiënte provinciale organisatie.

BESTUURLIJKE TOEKOMST GRONINGEN

In 2013 heeft de Visitatiecommissie 'Bestuurlijke Toekomst Groningen' in opdracht van de Vereniging van Groninger Gemeenten en de provincie Groningen op basis van een inhoudelijke analyse geadviseerd om eind 2017 te komen tot een nieuwe bestuurlijke indeling van de provincie Groningen.

Voor de ChristenUnie is het uitgangspunt steeds geweest dat er gestreefd moet worden naar het versterken van de bestuurskracht van gemeenten zodat zij in staat worden gesteld de urgente

1. *Een revolverend fonds beoogt de realisatie van investeringen via laagrentende leningen in plaats van via subsidies. Rente en aflossingen vloeien weer terug in het fonds en zijn beschikbaar voor nieuwe investeringen.*

opgaven die er liggen aan te kunnen pakken. Bij de nieuwe bestuurlijke indeling heeft de ChristenUnie een voorkeur voor het vormen van gelijkwaardige gemeenten.

De ChristenUnie kiest voor

- Een provincie die de regie houdt in het proces.
- Een provincie die de gemeenten ondersteunt bij het proces van herindeling.
- Een provincie die ten tijde van het proces oog houdt voor de nabijheid tussen (gemeente)bestuur en bewoners en het eigen karakter van dorpen.
- Een provincie die in een nieuwe situatie van grotere gemeenten een andere rol en taakopvatting aanneemt. De eventuele overdracht van provinciale taken naar gemeenten moet in goede afstemming gebeuren tussen provincie en gemeenten.

NOORDELIJKE EN INTERPROVINCIALE SAMENWERKING

Het provinciale beleid en de uitvoering ervan stopt niet bij de provinciegrenzen. In landelijk verband werkt de provincie samen met andere provincies in het Interprovinciaal Overleg (IPO). De ChristenUnie wil dat het IPO niet alleen de belangen richting het Rijk behartigt maar meer de onderlinge samenwerking en afstemming zoekt.

In Noordelijk verband werkt de provincie samen in het Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN), voor zaken die Groningen, Friesland en Drenthe gezamenlijk aangaan. Intensivering van die samenwerking zal zich moeten richten op concrete zaken, dus op zaken die voor de provincies gezamenlijk van belang zijn en waar samenwerking van meerwaarde is. Dat kan zich voordoen bij indiening van gezamenlijke noordelijke projecten en samen optrekken in 'Brussel' en 'Den Haag'. De besluitvorming zal nadrukkelijk democratisch gelegitimeerd dienen te worden.

De ChristenUnie kiest voor

- Een sterke noordelijke samenwerking tussen de provincies Groningen, Friesland en Drenthe en gezamenlijk optrekken richting 'Brussel' en 'Den Haag'.
- Een herbeoordeling van het takenpakket en de uitvoering van het IPO. Sterkere onderlinge afstemming en samenwerking moeten hoog op de agenda staan.

GASWINNING

De aardbevingen en de waarschuwing van het Staatstoezicht op de Mijnen in januari 2013 dat er nog zwaardere aardbevingen kunnen komen leiden tot veel onrust en terechte zorgen over de veiligheid van de inwoners van de provincie Groningen. De provinciale, lokale en waterschapsfracties van de ChristenUnie werkten schouder aan schouder met de Tweede Kamerfractie om op te komen voor de belangen van inwoners van het gaswinningsgebied.

De Christenunie maakt zich sterk voor de veiligheid van de inwoners, voor herstel van schade en voor een langjarig toekomstperspectief. In de nieuwe zittingsperiode van Provinciale Staten zal de ChristenUnie zich hier opnieuw volop voor inzetten.

De gaswinning in onze provincie is eindig. Dat betekent dat goed moet worden nagedacht over het toekomstperspectief van deze regio. Welke economische waarde heeft Noordoost-Groningen in de toekomst? De ChristenUnie vindt dat de provincie samen met de gemeenten en de Rijksoverheid in de komende zittingsperiode met een plan voor de toekomst moet komen.

De ChristenUnie kiest voor

- Het te allen tijde vooropstellen van de veiligheid van inwoners bij besluiten over gaswinning.
- Het in beeld brengen van alle veiligheidsrisico's en goede, eerlijke voorlichting richting inwoners.
- Tussentijdse bijstelling van het gaswinningsbesluit en vermindering van gaswinning bij nieuwe gegevens over de veiligheidssituatie.
- Volledig en adequaat herstel van alle schade veroorzaakt door de gaswinning, ook in complexe gevallen. Onafhankelijke geschillenbeslechting is nodig als men er onderling in de schadeafhandelingsprocedure niet uitkomt.
- Bijzondere aandacht voor het behoud en herstel van het cultureel erfgoed, waaronder de monumentale borgen, steenhuisen, kerken en orgels van wereldfaam.
- Een verantwoorde besteding van de financiële middelen voor de regio waarbij het akkoord 'Herstel van vertrouwen en vertrouwen op herstel' leidend zal zijn. Waar nodig en waar het akkoord tekortschiet moet er een aanvullend akkoord komen.
- Een provincie die toeziet op goede uitvoering van de gemaakte afspraken tussen Rijksoverheid, NAM, provincie en lokale overheden.
- Het belang en veiligheid van de inwoners voorop bij het preventief versterken van woningen en gebouwen. Dit programma zal versneld, maar goed moeten worden uitgevoerd. Waarbij rekening moet worden gehouden met veiligheid en de impact op de leefomgeving.
- Oplossingen op maat in uitzichtloze situaties. Ook voor knelpunten in de woningmarkt als gevolg van de aardbevingsproblematiek zullen oplossingen moeten worden geboden.

- Een goede en gelijkwaardige dialoog tussen alle belanghebbenden en betrokkenen bij de gaswinning en het vraagstuk rondom aardbevingen, veiligheid en de noodzakelijke maatregelen.
- Een langjarig (economisch) toekomstperspectief voor Noordoost-Groningen. De provincie moet samen met inwoners, gemeenten en de Rijksoverheid met een plan voor de toekomst komen.

RUIMTE, WATER EN NATUUR

RUIMTELIJK BELEID EN VOLKSHUISVESTING

Het provinciebestuur neemt met betrekking tot planning en inrichting van de fysieke ruimte een cruciale positie in. Met behulp van de provinciale omgevingsvisie en bijbehorende verordening en door middel van handhaving (toezicht op het gemeentelijk beleid) kan actief worden gestuurd.

In haar ruimtelijk beleid hanteert de provincie duurzaamheid en sociale en ruimtelijke kwaliteit als uitgangspunt. Ook draagt de provincie zorg voor afstemming, zodat hiaten en overlap zoveel mogelijk worden voorkomen.

De ChristenUnie kiest voor

- Een ruimtelijke inrichting waarbij woon-, werk-, recreatiegebieden en voorzieningen per openbaar vervoer goed bereikbaar zijn.
- Het bewaken van de scheiding tussen stedelijk en landelijk gebied.
- Een beperking van overcapaciteit (bijvoorbeeld: bedrijfs- en kantoorruimte en het gebruik van de SER-ladder) in gemeentelijke ruimtelijke plannen.
- Een provincie die voorkomt dat gemeenten met elkaar concurreren bij de realisatie van kantoren en bedrijventerreinen. De ChristenUnie kiest voor het opknappen en herstructureren van verouderde bedrijventerreinen.
- Een provinciebestuur dat meewerkt aan de herbestemming van structurele leegstaande kantoorpanden en winkelpanden tot woonruimte of het gebruik van lege panden voor maatschappelijke doeleinden.
- Kleinschalige uitbreiding van kleine kernen volgens bepaalde toetsingsregels, zoals leefbaarheid en de mate van aantasting van het landschap. Bouwen voor eigen behoefte in kleine kernen en inbreidingsmogelijkheden moeten worden benut.

LEEFBAARHEID

De ChristenUnie pleit voor een integrale aanpak van het landelijk gebied. Oog voor leefbaarheid op het platteland en dus ook in kleine kernen en dorpen is van groot belang voor een vitaal platteland. Juist in de kleinere dorpen is de bereidheid groot om de handen uit de mouwen te steken ten behoeve van de leefbaarheid van de eigen woonomgeving.

In delen van Groningen is sprake van bevolkingsdaling, met name in de regio De Marne, Eemsdelta en Oost-Groningen. Dit heeft onder meer gevolgen voor de beschikbare zorg, het onderwijs, de woningmarkt en de werkgelegenheid. Deze problematiek is dermate urgent en omvangrijk dat samenwerking tussen gemeenten, provincie, Rijksoverheid, maatschappelijke organisaties, woningcorporaties en het bedrijfsleven noodzakelijk is. Met minder inwoners zal de kwaliteit van

leven, wonen en werken op peil moeten blijven. Dit vraagt om grote financiële inspanningen, waarbij alle betrokken partijen een verantwoordelijkheid hebben.

De ChristenUnie kiest voor

- Een actief beleid van de provincie om de uitdagingen van het krimpvraagstuk aan te pakken. Dit beleid is gericht op het bijdragen aan het behoud van passende en kwalitatieve voorzieningen. In krimpregio's stimuleert de provincie dat gemeenten onderling afspraken maken over samenwerking en concurrentie.
- Het ondersteunen van Verenigingen van Dorpsbelangen en Dorpshuisbesturen, die met name in de vele kleine kernen en dorpen een grote bijdrage leveren aan de leefbaarheid.
- Een provincie die een actief beleid voert om gemeenten en burgers bij het leefbaar houden van kleine kernen te betrekken en hen een medebepalende rol te geven.
- Het geven van steun van de provincie aan gemeenten die samenwerken in regionale woon- en leefbaarheidsplannen bij het bestrijden van krimpproblematiek.
- Een transitiefonds voor de sloop, sanering en verbetering van koopwoningen.
- Het inzetten van de provinciale reserve Leefbaarheid krimpgebieden voor leefbaarheid en bestrijding van leegstand.
- Het niet laten toevoegen van woningen aan de woningvoorraad door woningcorporaties in of nabij krimpgebieden.
- Instellingen voor zorg, onderwijs en gezondheid die zoeken naar verregaande vormen van samenwerking, die erop gericht zijn om het voorzieningenniveau in krimpgebieden te handhaven. Bij opheffingsnormen en door middel van toeslagen voor kleine scholen en ziekenhuizen wordt rekening gehouden met de specifieke situatie in gebieden met bevolkingskrimp.

WATER

Water is van levensbelang voor mensen, dieren en planten. Een teveel of een tekort aan water vormt al gauw een bedreiging. De ChristenUnie wil dat Nederland een veilig land is en ondersteunt daarom voluit het werk in het deltaprogramma waarin de overheden samenwerken aan het vergroten van de veiligheid.

In samenwerking met de waterschappen werkt de provincie aan goede dijken, aan goede ruimtelijke ordening en ook aan goede rampen- en evacuatieplannen. De ChristenUnie wil dat in lage gebieden maatregelen genomen worden waardoor extra waterscheidingen ontstaan.

We moeten niet alleen zorgen voor goede dijken, maar ook zoeken naar maatregelen voor geval van lange droogte. Gedacht moet worden aan waterbeheermaatregelen om hittestress in de stad en de dorpen te verminderen. Samen met de waterschappen en gemeenten zoekt de provincie

maatregelen om water langer vast te houden in het gebied. Met deze maatregelen kan ook verzilting van landbouwgrond en verdroging van natuurgebieden worden tegengegaan.

Het creëren van schone en ecologisch gezonde watersystemen vereist veel aandacht van de provincie en waterschappen. Hoewel het inzamelen en zuiveren van afvalwater al fors is verbeterd, voldoet de waterkwaliteit nog niet overal aan de eisen. De provincie moet de komende jaren verder werken aan de implementatie van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW).

De ChristenUnie kiest voor

- Het zoeken naar concrete en gebiedsgerichte oplossingen om in lage gebieden veilig te kunnen wonen en werken. Nieuwbouw op hoger gelegen gebieden is hier een goed voorbeeld van.
- Een evenwichtig waterbeheer waarbij per gebied gekeken wordt naar de belangen van de agrarische sector, natuurbelangen en wonen.
- Goede afstemming met gemeenten en waterschappen bij de planning van nieuwe woonwijken en bedrijventerreinen.
- Het aanpassen van dijken en keringen aan de wettelijke normen, waarbij wordt geanticipeerd op de gevolgen van klimaatverandering.
- Slimme combinaties bij de inrichting van waterbergingsgebieden en natuurgebieden.
- Het bijdragen aan een groter waterbewustzijn onder inwoners. Door middel van publiekscommunicatie dienen inwoners bewuster te worden gemaakt van de waterrisico's in eigen land.
- Een provincie die de de regie heeft in het ruimtelijk gebied en die de taken van het waterbeheer aan de waterschappen overlaat. De provincie is toezichthouder op de waterschappen.
- Een provincie en waterschappen die samen een actieprogramma waterveiligheid maken.
- Een nauwe samenwerking met waterschappen aansluitend aan de stroomgebieden in de provincie zoals Vechtstromen, Reest en Wieden en Waterschap Friesland.
- Het voor rekening van het Rijk - en niet voor rekening van de inliggende waterschappen en daarmee de inwoners - laten komen van de meerkosten die het beschermen van de gas- en energie-infrastructuur met zich meebrengt.

NATUURBEHEER

We zijn trots op de rijkdom van de Groninger natuur. In onder andere het Lauwersmeer, Dannemeer, Onnerpolder en Middag-Humsterland leeft een grote variëteit aan dier- en plantensoorten. Dankzij investeringen in natuurgebieden en intensieve samenwerking met natuur- en landschapsorganisaties, landbouw en waterschappen gaat het steeds beter met de Groninger natuur. De ChristenUnie is groot voorstander van deze intensieve samenwerking.

Met het natuurakkoord is de verwezenlijking van het Natuurnetwerk Nederland (Ecologische Hoofd Structuur) een belangrijke taak van de provincies geworden. Daarin hebben de provincies nu de ruimte om bij de aankoop van gronden en de inrichting van natuurgebieden beter in te passen in de regio. Vanwege de herijking van de plannen is de hoeveelheid in te richten grond verminderd. Dat neemt niet weg dat de provincie ambitieuze doelen moet stellen en de aanleg van het Natuurnetwerk voortvarend ter hand moet nemen.

Agrariërs en terrein beherende organisaties zijn de grootste natuurbeheerders. Agrariërs die op hun landbouwgrond maatregelen nemen tot behoud van natuur en landschap, ontvangen daarvoor een vergoeding. De overheid kan het draagvlak voor natuurbeheer vergroten door de administratieve rompslomp te verkleinen en in de uitvoering ruimte te geven om op creatieve wijze de natuurdoelen te bereiken. De ChristenUnie vindt dat vanaf 2016 de verantwoordelijkheid voor het realiseren van de doelen van het agrarisch natuurbeheer bij de collectieven ligt.

In Nederland is beheer van flora en fauna noodzakelijk. De ChristenUnie vindt dat het verantwoord is om jacht toe te staan als onderdeel van goed faunabeheer. Wild dat geschoten is moet zoveel mogelijk in de voedselketen worden opgenomen. De provincie kan op dit gebied waar nodig op regionale schaal een regierol vervullen. De schade die wild jaarlijks veroorzaakt aan gewassen in Nederland is groot. De ChristenUnie wil dat boeren gemakkelijk en goedkoop schade kunnen opgeven.

De ChristenUnie kiest voor

- Een provincie die het Natuurnetwerk Nederland binnen de daarvoor gestelde termijn realiseert.
- Een provincie die natuurbeheerders zoveel mogelijk laat samenwerken. De gebiedscoöperatie Westerkwartier is een mooi voorbeeld van samenwerking tussen beheerders en groene economische activiteiten.
- Natuurgebieden die worden versterkt door een goed samenspel tussen mens en natuur. Daarom stimuleert de provincie menselijke activiteiten als recreatie of ondernemingen in de natuur die bijdragen aan het behoud en herstel van flora en fauna.
- Natuurgebieden die toegankelijk zijn voor het publiek om de beleving van natuur te vergroten. Dat kan verruimd worden zonder de meest kwetsbare natuur aan te tasten.
- Het stimuleren en ondersteunen van agrarisch natuurbeheer. Collectieven, agrarische natuurverenigingen en boeren zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de resultaten. De provincie realiseert een goed toegesneden systeem van administratie en controle zodat het maximaal efficiënt is en minimaal kost voor de boer.
- Een provincie die regie voert op het landschapsbeleid met als doel het karakteristieke landschap te beschermen en waar nodig te herstellen.
- Het tegengaan van voedselverspilling en daardoor het opnemen van geschoten wild (zoals reeën en ganzen) in de voedselketen.

- Het monitoren van de wildschaderegeling voor boeren om te controleren of deze gemakkelijk en goedkoop is.

DE WADDEN

De Waddenzee is een van de grootste natuurgebieden in Noordwest-Europa en is UNESCO Werelderfgoed. Daarnaast is het een voorbeeld van oorspronkelijke natuur in Nederland.

De ChristenUnie kiest voor

- Verbetering en herstel van de waterkwaliteit en natuur in het Eems-Dollardestuarium.
- Een betere coördinatie van de beheersactiviteiten voor de Waddenzee, waarbij op termijn één beheersorganisatie voor de hele Waddenzee gewenst is.
- Een Waddenzee die gelijke tred houdt met de klimaatverandering. Daarvoor dienen maatregelen te worden getroffen.
- Een Waddenregio die zich duurzaam ontwikkelt, zowel ecologisch als ook sociaaleconomisch en toeristisch-recreatief. De verbinding tussen mensen (eigen inwoners en toeristen) en natuur (het Wad) wordt versterkt.
- Het bevorderen van toerisme en recreatie in het Waddengebied. De Waddenregio moet bevorderen dat de toeristische sector zorgt voor een op het gebied afgestemd aanbod, waarbij ook aandacht is voor educatieve activiteiten op en rond de Waddenzee.

ECONOMIE

Een gezonde economie heeft oog voor de kansen om te ondernemen op een manier die respectvol is ten opzichte van de werknemers en de schepping. Het christelijk-sociale economisch denken gaat uit van een bredere verantwoordelijkheid. Economie staat in dienst van gerechtigheid, solidariteit, duurzaamheid en menselijk welzijn en niet voor een zo groot mogelijke productie. De provincie heeft wat betreft ondernemers en het ondernemersklimaat een initiërende, faciliterende, stimulerende en coördinerende rol. De ChristenUnie maakt er zich sterk voor dat het aantrekkelijk is voor ondernemers om zich te vestigen in de provincie Groningen.

Als provincie zijn we vaak verplicht om een deel van de werkzaamheden als aanbesteding in de markt te zetten. Voor zowel de Europese aanbestedingen als aanbestedingen onder de aanbestedingsgrens vindt de ChristenUnie dat er gekeken moet worden naar de mogelijkheid om social return on investments (SROI) hier onderdeel van te laten zijn. Echter niet als een verplichting dat bij elke aanbesteding op dezelfde wijze vorm moet krijgen (een bepaald percentage van de aanneemsom), maar dat we gezamenlijk met de aanbestedende partijen onderzoeken waar de mogelijkheden liggen die optimaal benut kunnen worden om zo een win-winsituatie te creëren.

Regionale economie en werkgelegenheid zijn voor de ChristenUnie een speerpunt. Daar spannen we ons in de provincie voor in maar ook samen met de ChristenUniefractie in de Tweede Kamer. Zo heeft de ChristenUnie onder meer weten te bereiken dat het Rijk middelen beschikbaar stelt voor een langetermijnperspectief en economische structuurversterking in de provincie Groningen met specifieke aandacht voor industrie. De ChristenUnie zet in op een regio die onderscheidend is, in verduurzaming van de chemiesector en agribusiness in Europa. Dat levert structureel investeringen en werkgelegenheid op.

De ChristenUnie kiest voor

- Het bestrijden van winkelleegstand door onder andere het ontwikkelen van een provinciebrede detailhandelsvisie. Hierin worden duidelijke keuzes gemaakt voor bestaande regionale winkelgebieden met toekomstperspectief.
- Het bevorderen van kansen voor duurzame economie door innovaties en initiatieven op dat gebied te stimuleren.
- Een provincie die zich samen met ondernemers en gemeenten inzet voor een goed gebruik van de ruimte. Door steun bij het ontwikkelen van binnenstedelijke bedrijventerreinen, revitalisering in plaats van nieuwe bedrijventerreinen, gezamenlijke inzet voor hergebruik van kantoor- en bedrijfspanden en door stimulering om leegstaande kantoorgebouwen een woonbestemming te geven wil de ChristenUnie de ruimte die er is goed benutten.
- Het faciliteren en ondersteunen van nieuwe financieringsmogelijkheden die vanuit de regio komen. Met name denken we hierbij aan kredietunies en innovatiefondsen. Alle fondsen moeten zo veel als mogelijk revolverend zijn.

- Het bevorderen van de regionale economie door in het aanbestedingsbeleid meer kansen te bieden aan het regionale midden- en kleinbedrijf.
- Het vereenvoudigen van de provinciale regelgeving voor het bedrijfsleven.
- Dat bij subsidieverlening het geld zo veel mogelijk direct richting ondernemers gaat en dat de overheadkosten zo laag mogelijk worden gehouden. Dit geldt ook voor de (Europese en rijks-) subsidies en programma's die het Samenwerkingsverband Noord-Nederland in zijn beheer heeft.
- Het stimuleren en bevorderen van het georganiseerde bedrijfsleven, ook branche- en regio-overstijgend.
- 'Eerlijk ondernemen' met aandacht voor maatschappelijk verantwoord ondernemen en fair trade, aandacht voor het gebied van werkgeverschap, voorkomen van arbeidsuitbuiting. Dit verlangen we niet alleen van derden maar ook van onze eigen organisatie.

ONDERWIJS EN ARBEIDSMARKT

De Groningse industrie komt steeds meer onder druk te staan en daardoor verdwijnt laaggeschoold werk uit de provincie. Forse investeringen zijn nodig om koploper te worden op het gebied van innovaties en industrie. Een omslag naar kenniseconomie is nodig en leidt tot een verschuiving van industriële bedrijvigheid naar dienstverlening. Dit vraagt om gezamenlijk optrekken van ondernemers, de (provinciale) overheid en het onderwijsveld.

Scholing en werk bieden mensen de mogelijkheid om hun talenten te ontplooien. De ChristenUnie werkt aan een samenleving waarin iedereen kan meedoen; het liefst via betaald werk en zorgtaken, anders via vrijwilligerswerk of maatschappelijke participatie. Op dit moment zijn er vele werkgelegenheidsplannen van kracht of in ontwikkeling. Regie op dit thema op provinciaal niveau is van groot belang. De ChristenUnie legt hierbij de nadruk op jeugdwerkloosheid en langdurige werkloosheid. Vereende inspanning van werkzoekenden, werkgevers en de overheid is van belang in het soms moeizame proces naar (betaald) werk.

De ChristenUnie kiest voor

- Een actieve aanpak van jeugdwerkloosheid.
- Een provincie die zorgt, draagt voor een goede analyse van de arbeidsmarkt. Hiermee wordt het onderwijs gestimuleerd om de juiste opleidingen aan te bieden.
- Kennisuitwisseling en samenwerking tussen onderwijs, overheden, ondernemers en onderzoek.
- Een herijking van de vele werkgelegenheidsplannen op grond van de ervaringen met de meest succesvolle methoden uit de afgelopen jaren.
- Een doorlopend traineeprogramma binnen het provinciehuis, waarbij we talent uit de regio kans bieden om hun kennis te delen en in praktijk te brengen.

TOERISME EN RECREATIE

Het aantal toeristen en de hoogte van de toeristische bestedingen in Groningen groeit. Het Lauwersmeergebied trekt per jaar maar liefst 1 miljoen bezoekers. Met nauwere samenwerking tussen de toeristische en recreatieve sector en lokale bedrijven kan hier nog meer van geprofiteerd worden. De provincie kan hierin initiatief nemen.

Het Pieterpad laat goed zien wat de aantrekkingskracht van een recreatieve route kan zijn en met de vaarverbinding Blauwe Stad wordt de provincie Groningen nog aantrekkelijker voor de recreatievaart. De ChristenUnie wil dat fiets-, wandel-, skeeler-, en vaarroutes in de provincie maar ook tussen provincies in nauwe onderlinge samenhang worden afgestemd. Provinciale routes zullen verbonden moeten zijn met landelijke routes.

De ChristenUnie kiest voor

- Stimuleren van samenwerking tussen toerisme, horeca en het (lokale) bedrijfsleven
- Een samenhangend netwerk voor fietsen, wandelen, skeeleren en varen dat goed op elkaar moet aansluiten, veilig is en goed onderhouden moet worden.
- Een goede ontsluiting van het landelijk gebied door het bevorderen en aanleggen van een netwerk van kerkpaden, wandelroutes, fietspaden en vaarroutes.

GRENDOERSCHRIJDENDE SAMENWERKING

Voor de Nederlandse burgers en bedrijven is een goede samenwerking met buurlanden belangrijk. De realiteit leert dat er gezamenlijke tijd en inzet nodig is om grensoverschrijdende samenwerking te ontwikkelen en succesvol te doen zijn. Provincies hebben hierbij een belangrijke functie, omdat ze vanuit een regierol thema's met gemeenten en andere organisaties kunnen oppakken. Nauwe samenwerking met grensregio's (Euregio's) is noodzakelijk om grensoverschrijdende samenwerking concreet vorm te geven. In onze regio zijn met name de Eems Dollard Regio en de samenwerking met bondsland Nedersaksen van belang.

Vanuit de Europese Unie zijn verschillende subsidieprogramma's voor grensoverschrijdende samenwerking beschikbaar. Naar verwachting worden deze subsidies de komende jaren verhoogd. De provincie moet zich inzetten om met deze subsidies grensoverschrijdende samenwerking te stimuleren en te realiseren. Grensoverschrijdende samenwerking biedt onder meer kansen op het gebied van arbeidsmarkt, recreatie, toerisme en leefbaarheid. Van belang is de blijvende inzet van provincies in de projectontwikkeling.

De ChristenUnie wil dat (Noord-)Nederland een van de meest duurzame en innovatieve economieën van Europa wordt. Dat vergt o.a. aanhoudende inzet voor een gunstig vestigings- en investeringsklimaat, positionering van (Noord-)Nederland als internationaal logistiek centrum en investeren in onderwijs en duurzame innovatie. De provincie kan hieraan een belangrijke bijdrage leveren.

Veel gemeenten en provincies zijn bezig met grote infrastructurele projecten. Hier zijn vaak grote bedragen mee gemoeid. Op Europees niveau is een fonds beschikbaar waar lokale overheden een beroep op kunnen doen. Dit is het Europees Transportfonds TEN-T (Trans-Europese Netwerken). Dit fonds blijkt relatief onbekend op lokaal niveau, maar biedt grote kansen in alle provincies en in veel gemeenten.

De ChristenUnie kiest voor

- Het versterken van de grensoverschrijdende arbeidsmarkt, in het bijzonder voor Oost-Groningen. Samen met gemeenten, UWV, RUG/Hanzehogeschool, KvK en anderen zal een plan van aanpak moeten worden opgesteld. Langs onze grenzen is sprake van hoge en oplopende werkloosheid, terwijl net over de grens vraag naar arbeidskrachten is.
- Het wegnemen van knelpunten, zoals verschillen in regelgeving, bij grensoverschrijdende samenwerking. Naast de inspanningen die op Europees en landelijk niveau worden gedaan, moet ook de provincie zich inspannen voor het wegnemen van knelpunten in ruimtelijk en economisch beleid. Mensen moeten de ruimte krijgen om over grenzen heen samen te werken.
- Het gebruikmaken van andere Europese middelen om projecten op de gebieden van infrastructuur, werkgelegenheid en anderen te kunnen realiseren.

- Het actief bijdragen aan de Europese langetermijndoelstellingen via het SNN. Met Europees geld voor een goede implementatie van de 'Innovatieagenda (RIS3)' op de thema's:
 - Gezondheid, demografie en welzijn
 - Voedselzekerheid, duurzame landbouw en bio-economie
 - Zekere, schone en efficiënte energie
 - Schone, veilige watervoorziening
- Een provincie die ook praktisch handelt en de reeds bestaande netwerken die toegevoegde waarde bieden op het gebied van internationalisatie ondersteunt. Voor Duitsland denken we hierbij aan de EDR (Eems Dollard Regio) en aan het bondsland Nedersaksen.

LANDBOUW EN VISSERIJ

De ChristenUnie heeft hart voor boeren, tuinders en vissers. Het zijn de ondernemers die zorgen voor de productie van gezond en goed voedsel en die een belangrijke bijdrage leveren aan het beheren en onderhouden van het landschap. Zij werken in sectoren die naar hun aard een nauwe relatie met de schepping hebben. Iedereen, zowel ondernemers als burgers, draagt een verantwoordelijkheid in het produceren en consumeren van voedsel en in het bebouwen en bewaren van de aarde.

LANDBOUW

Landbouw is in Groningen een sector van economische en sociaaleconomische betekenis. De provincie zet zich voor de landbouw in door de vorming van netwerken te stimuleren. Een toekomstbestendige agrarische sector heeft een gezonde economische basis, is medekoploper op het gebied van innovatie, dierenwelzijn, energie en milieu en draagt bij aan behoud van natuur en landschap.

Het nieuwe gemeenschappelijke landbouwbeleid brengt ingrijpende veranderingen voor de landbouwsector met zich mee. De provincie is actief bezig netwerken te vormen en te onderhouden en werkt actief mee aan het beschikbaar stellen van fondsen en regelingen die voor ondernemers en partnerorganisaties van belang zijn (zoals het plattelandontwikkelingsprogramma, invulling jonge landbouwersregeling, vorming van collectieven, het Europees fonds voor regionale ontwikkeling, Interreg, et cetera). De agenda van de Veenkoloniën is een goed voorbeeld van integrale samenwerking tussen agrariërs en partnerorganisatie. Door het aanmoedigen van dit soort samenwerkingen kan veel kennis worden gedeeld. Zo wordt een sterke landbouwsector ook voor de toekomst verzekerd.

Zorgboerderijen en boerencampings tonen aan dat landbouw goed samen kan gaan met sectoren als recreatie en zorg. Voor ondernemers die deze verbinding willen leggen moet in onze provincie ruimte zijn.

De ChristenUnie kiest voor

- Het ondersteunen van processen en netwerken waarin vertegenwoordigers uit de landbouwsector en andere sectoren (bijvoorbeeld: economie, natuur, landschap en energie) elkaar kunnen informeren, inspireren en initiatieven kunnen ontplooiën.

BEDRIJFSGROOTTE

Voor de ChristenUnie is het belangrijk dat de boer de ruimte krijgt voor een gezond agrarisch bedrijf. Dat betekent dat een boer moet kunnen kiezen voor een kleinschalig bedrijf met weidegang of voor uitbreiding wanneer dit voor het gezinsbedrijf noodzakelijk is om rond te kunnen komen. Opschaling in de landbouw is een proces dat al jaren bezig is. De ChristenUnie laat het aan de boer over om soort en grootte van het bedrijf te kiezen. De provincie stelt grenzen aan de grootte van het bouwblok. Wat de ChristenUnie betreft wordt hierbij altijd gekeken naar verbetering van

dierenwelzijn, duurzaamheid en vermindering van de milieubelasting. Grondgebondenheid is een belangrijk criterium voor de ChristenUnie.

Agrarische schaalvergroting, milieukwaliteit en dierenwelzijn worden vaak als tegenstrijdige grootheden gezien. De ChristenUnie is van mening dat schaalvergroting niet ten koste hoeft te gaan van milieukwaliteit en dierenwelzijn. Ondernemers moeten de mogelijkheid krijgen hun agrarische activiteiten uit te breiden als ze daarmee bijdragen aan het milieu en dierenwelzijn. Zij hebben in de eerste plaats een verantwoordelijkheid voor de omgeving waarin ze werken.

Een goed voorbeeld is het Groninger Verdienmodel. Dit model biedt boeren de ruimte om uit te breiden in ruil voor investeringen gericht op een innovatieve en duurzame landbouw. Voor de melkveebedrijven is dit model reeds van kracht. De ChristenUnie wil dat er ook een passend Groninger Verdienmodel wordt ontwikkeld voor andere sectoren in de landbouw, waaronder de akkerbouw en varkens- en pluimveehouderij om ook bedrijven in deze sectoren te bewegen tot (meer) innovatie en verduurzaming.

De Jonge Landbouwersregeling wordt een verantwoordelijkheid van provincies. De ChristenUnie is van mening dat er voor jonge boeren en tuinders een sterke (provinciale) regeling moet zijn die hun bedrijven onder andere bij bedrijfsopvolging versterkt zodat zij toekomst hebben in onze provincie.

De ChristenUnie kiest voor

- Ruimte voor boeren voor een economisch gezond agrarisch bedrijf.
- Het uitwerken van het Groninger Verdienmodel voor alle landbouwsectoren.
- Het ontwikkelen van een plan om leegstaande en leegkomende boerderijen te herbestemmen, waardoor leefbaarheid en kwaliteit van de leefomgeving gewaarborgd blijven.
- Een provincie die de jonge boeren door middel van de Jonge Landbouwersregeling ondersteunt zodat zij een gezonde onderneming kunnen opbouwen.

VISSERIJ

In het kader van de Natuurbeschermingswet heeft de provincie een eigen taak, ook wat betreft het aanwijzen van visserijgebieden en het beheersen van de visstand. De garnalenvisserij en verwerkende industrie zijn van zeer grote economische betekenis voor Lauwersoog en Zoutkamp. De ChristenUnie ervaart het als een (mede)verantwoordelijkheid om die delen van de economie te ondersteunen. Hierbij zal naast het stimuleren van bedrijfseconomische voorwaarden zeker ook gekeken worden naar het behalen van ecologische doelen.

De ChristenUnie kiest voor

- Een sterke visserijsector, waarbij vissers en handel nauw samenwerken om op een bedrijfseconomisch en ecologisch verantwoorde manier resultaten te behalen en de werkgelegenheid te kunnen waarborgen.

- Kadeverlenging in de haven van Lauwersoog. Kadeverlenging en een moderne infrastructuur zijn voorwaarden voor een gezonde en toekomstbestendige visserijsector

MILIEU, ENERGIE EN KLIMAAT

Wij moeten geen verbruikers maar beheerders van de schepping zijn in het besef dat we haar doorgeven aan volgende generaties. Daarom willen we onze provincie zo gebruiken dat die voorziet in de behoeften van de huidige generatie zonder de behoeften van toekomstige generaties in gevaar te brengen.

De provincie heeft een belangrijke taak in de omschakeling naar een energieproductie en -consumptie die toekomstbestendig, schoon en eerlijk is. Onze huidige energiehuishouding draagt bij aan klimaatverandering met verstrekkende ecologische en economische gevolgen. Het voortzetten van energiebesparing en van omschakeling naar hernieuwbare energie is de strategie voor de komende jaren. Hierin geeft de provincie zelf het goede voorbeeld.

De provincie Groningen is de energieprovincie van Nederland. Voor het behoud en de ontwikkeling van deze koploperpositie zijn blijvende investeringen nodig. De ChristenUnie wil dat de provincie actief meewerkt aan een innovatieve en concurrerende energiesector.

Voor de productie van duurzame energie uit zon, wind en biomassa is ruimte nodig. Provincies geven in hun ruimtelijk beleid locaties aan voor de productie van duurzame energie. De ontwikkeling van windparken brengt onvermijdelijk gevolgen met zich mee voor omwonenden, grondeigenaren en natuur. Omwonenden zullen in een vroeg stadium betrokken moeten worden bij de plannen voor de ontwikkeling van een windpark en moeten mee kunnen profiteren van de opbrengst van windenergie. Zowel de lusten als de lasten moeten beter verdeeld worden.

De ChristenUnie kiest voor

- Het verder stimuleren van de samenwerking met kennisinstellingen en lokale ondernemers om de kansen op het gebied van energietransitie te verzilveren in een regionale impuls. Dit doen we via Energy Valley, Energy College, de Energy Academy en door het mede mogelijk maken van nieuwe opleidingen op MBO-, HBO- en WO-niveau.
- Steun aan initiatieven van bewoners- of bedrijfscollectieven voor het decentraal opwekken van energie zorgen voor een betere afstemming tussen energieaanbod en -vraag. Waar nodig ondersteunt de provincie dit soort kleinschalige initiatieven door het bij elkaar brengen van partijen, bundelen van kennis en informatie of financieringsinstrumenten. Coöperatieven met zonnecollectoren zijn hier een uitstekend voorbeeld van.
- Het ondersteunen waar nodig van energiebesparende maatregelen zoals het isoleren van scholen, sportaccommodaties, en verenigingsgebouwen. Dit kan door middel van voorfinanciering.
- Het bijdragen aan en stimuleren van het ontwikkelen van nieuwe vormen van duurzame energie zoals biomassa, Biogas [(bio)LNG], energie uit osmose (Blue energy) en Power2Gas.
- Het concentreren van windmolens in windparken om het open karakter van het Groninger landschap behouden. Hiervoor zijn reeds locaties gekozen.

- Het in een vroeg stadium betrekken van omwonenden bij plannen voor een windpark. Aan hen moet de mogelijkheid geboden worden om financieel te participeren in projecten in hun eigen omgeving.
- Een verplichting voor investeerders van een windmolenpark om ook te investeren in de kwaliteit van een gebied.
- Een provinciaal milieubeleidsplan met grote aandacht voor schone lucht, duisternis en stilte.
- Een minder grote afhankelijkheid van fossiele energie.
- Een provincie die het goede voorbeeld geeft door de provinciale gebouwen zo klimaatneutraal en energiezuinig mogelijk te maken, het eigen wagenpark op elektrisch of op groen gas te laten rijden en bij vervanging van interieur en aanschaf van goederen zoveel mogelijk te kiezen voor duurzaam gemaakte producten.

VERKEER EN VERVOER

Dag in dag uit reizen mensen in de regio naar werk, studie, voorzieningen en familie. De provincie maakt deze verkeersbewegingen mede mogelijk door middel van regionaal openbaar vervoer en provinciale wegen. Openbaar vervoer en eigen vervoer met de auto en de fiets zijn geen losstaande systemen, maar kunnen elkaar versterken.

Reizigers reizen over grenzen. De openbaarvervoerverbindingen over provinciegrenzen en landsgrenzen kunnen en moeten nog verbeterd worden. Daarom moet het OV-bureau Groningen Drenthe het beleid afstemmen over gemeente- en provinciegrenzen en met Duitse overheden. De ChristenUnie wil dat het reizen in de provincie veilig, vlot en toegankelijk is. De bereikbaarheid van de stad Groningen als economische motor van het Noorden is van groot belang.

OPENBAAR VERVOER

Het openbaar vervoer maakt werk, onderwijs en voorzieningen voor een grote groep inwoners bereikbaar. Hierdoor kunnen inwoners die in de regio wonen, werken in de grotere kernen en kunnen scholieren onderwijs volgen op de school die het beste bij hen past.

Het openbaar vervoer moet voor zo veel mogelijk reizigers een toegankelijke vervoersvoorziening en alternatief voor eigen vervoer zijn. Dat vraagt om een balans tussen de grootte en frequentie van het vervoersaanbod en de betaalbaarheid. De leefbaarheid van kleine dorpen is gebaat bij een goede verbinding naar voorzieningen in naburige kernen. Het betaalbaar houden van het openbaar vervoer betekent soms dat het niet haalbaar is om in elke kern een ov-verbinding te verzorgen. Dan kan geïnvesteerd worden in hoogfrequente verbindingen op belangrijke vervoerscorridors. Waar mogelijk moeten verbindingen met kleine dorpen in stand worden gehouden of moeten volwaardige alternatieven worden geboden, zoals het stimuleren van lokale initiatieven, zodat bewoners via regiotaxi of buurtbusconstructies toch aansluiting hebben op regionale bus- en treinlijnen.

Hoofdrailnet en regionaal spoor moeten beter met elkaar worden verbonden. Intercity's en regionale treinen moeten goed op elkaar aansluiten. Regionale treinen moeten doorrijden op het hoofdrailnet als er veel vervoersvraag is, zodat reizigers niet onnodig moeten overstappen.

De ChristenUnie kiest voor

- Een snelle treinverbinding naar de Randstad. Treinen kunnen sneller rijden door de aanleg van het beveiligingssysteem ERTMS en aanpak van de boog bij Hoogeveen.
- Realisatie van de regionale treinverbinding naar Stadskanaal, naar de Eemshaven en een nieuw te ontwikkelen station bij Hoogkerk.
- OV-opstappunten waar vanuit elk dorp veilig naar toe te fietsen is. Binnen de nieuwe concessieverlening door het OV-bureau zal ook het vervoer van deur naar halte moeten worden meegenomen.
- Het beschikbaar hebben van passende en goed betaalbare abonnementen voor frequente gebruikers van het openbaar vervoer, zoals scholieren en forensen (doelgroepenvervoer). Deze

reizigers moeten trajectabonnementen kunnen kopen zodat ze alleen betalen voor wat zij nodig hebben. Dit geldt ook wanneer er op een traject met meerdere vervoerders gereisd moet worden.

- Gezinskaarten die reizen met de bus met het hele gezin betaalbaar maken.
- De mogelijkheid om op elk ov-knooppunt, zowel trein- als busstations, een ov-fiets te kunnen huren.
- Het waarborgen van de (sociale) veiligheid van haltes en stations. Ruime haltes en perrons, verlichting, goede fietsvoorzieningen en heldere handhaving dragen hieraan bij.
- Een goede toegankelijkheid van het openbaar vervoer voor ouderen en mensen met een lichamelijke beperking. Informatievoorziening, haltes, stations, bussen en treinen moeten daarop worden ingericht.
- Het stimuleren van grensoverschrijdende ov-verbindingen, zodat naburige steden en luchthavens ook aantrekkelijk en toegankelijk worden. Met name denken we hierbij aan de ontwikkelingen op het spoor richting Bremen en Hamburg, maar ook de andere kant op richting Leeuwarden.
- Het verminderen van de uitstoot van schadelijke stoffen door het inzetten van schone bussen en daarvoor ook bij ProRail aandringen op de elektrificatie van regionale spoorlijnen.

BEREIKBAARHEID EN VERKEER

Provinciale wegen zijn van grote regionale betekenis. Iedere dag reizen vele duizenden personen van 's ochtends vroeg tot 's avonds laat over de provinciale wegen. Verschillende groepen reizigers maken samen gebruik van deze wegen. Denk hierbij aan forensen, fietsende scholieren, vrachtverkeer en landbouwvoertuigen. De provincie heeft de taak om het reizen over de provinciale wegen zo veilig mogelijk te maken en te streven naar een vlotte doorstroming. Veiligheid is van levensbelang en onze eerste prioriteit. Daarom zetten wij ons onder meer in voor overzichtelijke en ruime verkeerssituaties, goede verlichting en de spreiding van vervoersstromen. Waar mogelijk moeten provinciale wegen daarom om (dorps)kernen heen worden aangelegd en moeten snelheidswisselingen worden beperkt.

De ChristenUnie kiest voor

- Veilige wegen met goede op maat aangebrachte verlichting. In het landelijk gebied kan goed gebruik gemaakt worden van bermverlichting, glowing lines en wegdekreflectoren. Dynamische verlichting kan bijdragen aan de (sociale) veiligheid op fietspaden. Onnodige verlichting moet worden verwijderd.
- Verdere verdubbeling van de N33 tot aan Appingedam.
- Ronde-adoptie door ondernemers in ruil voor bescheiden reclame-uitingen zodat rotondes tegen lagere kosten beter onderhouden worden.

- Heldere afspraken over het onderhoudsniveau en -budget van wegen en kunstwerken (zoals bruggen en viaducten).
- De ambitie om een meerjarig onderhouds- en verbeterprogramma voor de provinciale wegen op te stellen om in de periode tot 2035 de provinciale wegen op het driesterrenveiligheidsniveau van de European Road Assessment Programme (EuroRAP) te brengen.
- Verdere ontwikkeling van het fietsrouteplusnetwerk. Door deze comfortabele fietspaden met weinig oponthoud wordt fietsen van en naar werk of studie veel aantrekkelijker.
- Het toegankelijk maken van provinciale wegen voor landbouwverkeer. Met een hoge frequentie van passeerstroken kan een veilige en vlotte doorstroming van het overige verkeer worden gewaarborgd.

SOCIAAL BELEID

JEUGDZORG

De ChristenUnie heeft ervoor gezorgd dat er in de provincie onophoudelijke aandacht was voor de jeugdzorg en voor een zorgvuldige overdracht van de verantwoordelijkheid naar de gemeenten. Gemeenten worden daardoor beter voorbereid op hun nieuwe taak en deze verantwoordelijkheid voor kwetsbare kinderen en jongeren wordt met meer zorg overgedragen. Jeugdzorg behoort vanaf 2015 niet meer tot de wettelijke taken van de provincie. De provincie kan echter als middenbestuur wel een verbindende rol spelen bij de uitvoering van beleid door de gemeenten.

Voor de ChristenUnie is loslaten niet hetzelfde als laten vallen of over de schutting gooien, maar zeker ook op een passende wijze begeleiden. Daarbij past een houding van ambtenaren en bestuurders die erop is gericht om niet alleen een overdracht (transitie) van de jeugdzorg, maar vooral ook een verandering (transformatie) van de jeugdzorg te realiseren. Daarmee bedoelt de ChristenUnie dat de nieuwe jeugdzorg erop gericht is dat kinderen en hun gezin centraal komen te staan en dat de belangen van instellingen en machtsverhoudingen van bestuurders daaraan ondergeschikt zijn. De meeste gemeenten zullen ook na 2015 nog enkele jaren nodig hebben voordat het beleid volledig geïmplementeerd is. De provincie zal in die jaren al haar kennis en expertise beschikbaar stellen (en houden) om de uitvoering van deze nieuwe taak door de gemeenten zo soepel mogelijk te laten verlopen.

Naast de jeugdzorg krijgen de gemeenten ook nieuwe taken op het gebied van de zorg. Vanuit haar rol als middenbestuur zal de provincie desgewenst een rol willen spelen als er problemen ontstaan bij de invoering van deze taken.

De ChristenUnie kiest voor

- Een provincie die gemeenten en samenwerkingsverbanden desgevraagd ondersteuning biedt en verbindingen legt tussen gemeenten onderling en bewoners en instellingen.
- Een provincie die kennis en expertise in stand houdt en ter beschikking stelt om daarmee de overgang van de jeugdzorg zo soepel mogelijk te laten verlopen.
- Een zorgvuldige overdracht van de jeugdzorg door de provincie naar de gemeenten.
- Een divers zorgaanbod, waarbij de keuzemogelijkheid voor identiteitsgebonden en specialistische zorgaanbieders beschikbaar is.
- Het waarborgen van keuzevrijheid voor cliënten ten aanzien van een zorgaanbieder. Op deze manier krijgt de cliënt de zorg die bij hem of haar past, ook als deze door een specialistische zorgaanbieder wordt geleverd.
- Het versterken en inzetten van de eigen kracht van gezinnen.

ZORG EN WELZIJN

De ChristenUnie vindt dat de samenleving gebaat is bij aandacht voor het publieke, voor het gezamenlijke, voor wat ons bindt. Wij willen vanuit de Bijbelse opdracht graag meewerken aan een samenleving waarin we 'omzien naar elkaar'. De ChristenUnie is van mening dat er in een 'samenleving met samenhang' geïnvesteerd moet worden. De gemeenten zijn op dit gebied in veel gevallen het eerste aanspreekpunt. De provincie heeft een signalerende, agenderende en stimulerende taak en kan gemeenten bij elkaar brengen om expertise uit te wisselen. Als de provincie inzet op sociaal beleid, zal dit beleid gekoppeld moeten worden aan verantwoordelijkheden en doelen van lagere overheden. Hiermee wordt complementair beleid gerealiseerd ten goede van de samenleving als geheel. De provincie heeft daarom slechts een taak op het gebied van signaleren, agenderen, ondersteunen, flankeren en monitoren.

De rol van de provincie Groningen in sociaal beleid moet blijven: samenbinden, regisseren en kennis delen in de taken waar de provincie het verschil kan maken. De benaming 'sociaal beleid' omvat meer dan alleen beleid. Het begrip 'zorg' doet meer recht aan een christelijk-sociale visie op zwakkeren. Daarom spreken we als ChristenUnie liever over 'zorg' (en welzijn) dan over (de afstandelijke term) 'sociaal beleid'.

In de provincie Groningen zijn verschillende zorgvraagstukken. Drie daarvan zijn: toegenomen werkloosheid en armoede, bewaken zorgkwaliteit en -aanbod in krimpgebieden en de stijgende zorgvraag door toenemende vergrijzing.

Bij het formuleren van programmapunten op het gebied van zorg houden we rekening met de beperkte taak en financiële middelen die de provincie heeft op dit beleidsterrein en uiteraard met onze eigen visie op de rol van de overheid.

De ChristenUnie kiest voor

- Een provincie met een sociale agenda. Daarin is aandacht voor jeugd, ouderen, gehandicapten, vrijwilligers en (jonge) mantelzorgers, asielzoekers, allochtonen en bestrijding van armoede.
- Duidelijkheid over met welk doel, hoe lang en welk soort 'flankerend' provinciaal beleid wordt opgestart en gemeentelijk beleid wordt ondersteund.
- Een provincie die platforms waar kennis en expertise gedeeld worden ondersteunt, waaronder voor mantelzorgers en patiëntenparticipatie.
- Het ondersteunen van initiatieven vanuit onze samenleving om te komen tot het oprichten van (identiteitsgebonden) hospices.
- Ondersteuning van vrijwilligersorganisaties en deskundigheidsbevordering van vrijwilligers. Projecten voor vrijwilligers kunnen aanspraak maken op een financiële bijdrage van de provincie.
- Het bestrijden van armoede en sociale uitsluiting, bijvoorbeeld door het ondersteunen van zelfhulporganisaties.

- Het ondersteunen van initiatieven in het kader van armoedebestrijding zoals Stichting Leergeld, Stichting Present, het Leger des Heils en Voedselbanken (zo lang die nodig zijn).

SPORT

Sport is een mooie manier om door God gegeven talenten te ontwikkelen en de volksgezondheid te bevorderen. Sport is ook een praktische manier om respectvol met elkaar te leren omgaan.

Sport is niet primair een provinciale kerntaak. De provincie kan een stimulerende en faciliterende rol hebben op het terrein van de (breedte)sport en gehandicaptensport. Voor het faciliteren van de professionele sport ziet de ChristenUnie geen bijdrage weggelegd voor de provinciale overheid. De ChristenUnie wil geen provinciaal geld inzetten voor grootschalige sportevenementen die qua uitstraling het niveau van de provincie overstijgen.

De ChristenUnie kiest voor

- Het stimuleren van lokale overheden om zich (gezamenlijk) actief in te zetten voor gehandicaptensport.
- De provincie ontwikkelt goede recreatieve buitensportvoorzieningen, zoals ruitersporen en kanoroutes met faciliteiten en voorzieningen voor de gebruikers.

VLUCHTELINGEN

We zijn gezegend met een land waar vrede heerst. Daarom vluchten jaarlijks duizenden mensen naar Nederland, omdat ze in hun eigen land vervolgd worden vanwege hun etniciteit, geloof, politieke overtuiging of geaardheid. Gemeenten zijn verplicht een bepaalde hoeveelheid vluchtelingen opvang te bieden, zodat elke gemeente naar draagkracht bijdraagt aan de oplossing van dit landelijke probleem. De provincie ziet erop toe dat gemeenten aan deze verplichting voldoen. Ondanks dat dit een primaire taak van de gemeenten is, moet de provincie dit toezicht actief invullen door te voorkomen dat gemeenten niet aan hun taak kunnen voldoen en door samenwerking tussen gemeenten te bevorderen.

De ChristenUnie kiest voor

- Een provincie waar gemeenten hun verantwoordelijkheid nemen en vluchtelingen goede en passende opvang krijgen. Waar noodzakelijk vervult de provincie een ondersteunende taak.
- Het steunen van projecten gericht op het volwaardig deelnemen van asielzoekers aan de samenleving, met extra aandacht voor jeugdige asielzoekers.

CULTUUR

Kunst, cultuur en monumenten weerspiegelen onze waarden en normen, onze identiteit als mens, als dorp, stad, provincie of land. Kunsten kunnen het leven en de samenleving verrijken en getuigen van Gods grootheid.

Een van de provinciale taken is het behoud van het culturele erfgoed. Hierbij moet niet alleen gekeken worden naar gebouwen (oude kerken, monumentale boerderijen, borgen, gemalen en fabrieken), maar ook naar oude instrumenten, zoals orgels en streekgebonden cultuurhistorie op het platteland of in de stad. En zeker ook naar het in stand houden van de streektaal en streekfeesten. De ChristenUnie ziet in bibliotheken en musea belangrijke conservators en overdragers van kunst en cultuur.

Kunst en cultuur verdienen een grote uitingsvrijheid, maar de ChristenUnie is van mening dat, als kunst oproept tot discriminatie, geweld, godslastering of onzedelijkheid, dit mensen uit elkaar drijft en niet met publieke middelen bekostigd mag worden.

De ChristenUnie kiest voor

- Een initiërende en coördinerende rol van de provincie bij het zoeken van allianties tussen gemeenten, waterschappen, natuurbeheerders en andere organisaties en instellingen om het culturele erfgoed te behouden.
- De provincie die gemeentelijke initiatieven ondersteunt om in het kader van de leefbaarheid (openbare) bibliotheekvoorzieningen in dorpen en kernen bereikbaar te houden.
- Groninger kunst en cultuur worden in het bijzonder gestimuleerd.
- Daar waar het kan stimuleert de provincie de bovengemeentelijke samenwerking tussen kunst en cultuur, horeca, toerisme en het provinciale bedrijfsleven.